

Terviklikud planeerimislahendused pool- looduslike koosluste jätkusuutlikuks majandamiseks” (LIFE Viva Grass)

Sotsiaal-majanduslik analüüs - Lümanda vald

Jaak Kliimask, Argo Peepson, Tambet Kikas, Kalev Sepp

Tegevused 2015

- Rohumaade ökosüsteemiteenuste kaardistamine ja hindamine
- Sotsiaalmajandusliku info kogumine ja analüüsimine, Lümada vald, nüüd osa Lääne-Saare vallast
- GIS-põhine planeerimisvahend (sisend) 2016

SOTSIAAL-MAJANDUSLIK ELUJÕULISUS

- Eeldus: püriasustus ja -rahvastik tagavad väärtmaastike hoolduse ja säilimise, s.h pool-looduslike koosluste säilimise
- Püriasustus: see on tasakaalustatud vanuskoosseisuga elanikkonna kohaolek
- Mõõtmine: kaitsealade sotsiaal-majandusliku elujõulisuse indeks

METOODIKA

- Töö kirjanduslike allikatega (muu maailma kogemus);
- Statistilised analüüsid – juhtumuuringute ettevalmistamiseks, sh intervjuude ettevalmistamiseks;
- Intervjuud (kohalikud, põllumajandustootjad, külastajad)
- Osalusvaatlus;
- GIS analüüs;(PRIA, EELIS)
- Võimalikud arutelud fookusrühmades eri poolte osavõtul.

Intervjuud Lümända vallas

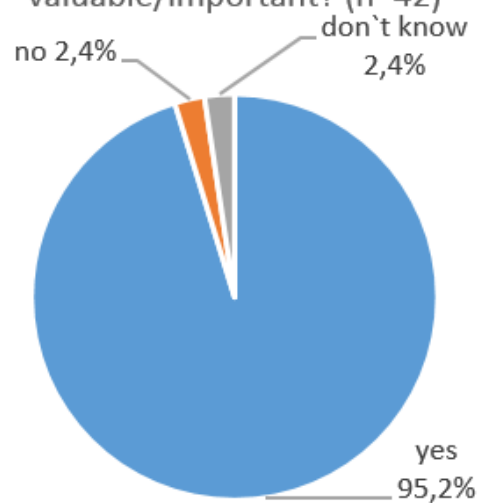
- **LIFE Viva Grass intervjuud pool-looduslike koosluste väärtustamise ja majandamispraktikate kohta**
- Intervjueeritavad (talunikud, maaomanikud ja kohalikud elanikud) valiti juhuvaliku teel. Teiste huvirühmade seast valiti intervjueeritavad vastavalt ettevalmistatud intervjuuplaanile, eesmärgiga kaasata kõiki asjakohaseid huvirühmasid.
- Küsimustiku küsimused katsid järgmisi teemasid: pool-looduslike koosluste elupaikade olulisus/väärtustamine, nende elupaikade hooldamisega seotud peamised takistused ja motivaatorid, inimeste hinnangud nende elupaikade väärtuste osas, hooldamispraktikad ja pool-looduslike koosluste hooldamisega seotud tulevikuväljavaated.

Intervjuud

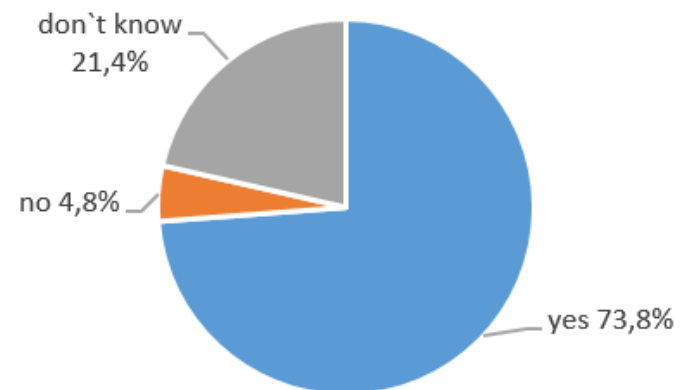
Intervjueeritavate arv:	15
Talunikud ja maaomanikud	7
Loodus- ja keskkonnakaitsjad	2
Turismisektori esindajad	2
Kohalikud elanikud	3
Kohaliku omavalitsuse esindajad ja planeerijad	1
Eraldi küsimustik turistidele:	42

Tulemused – külastajad

Do you believe that semi-natural habitats are valuable/important? (n=42)

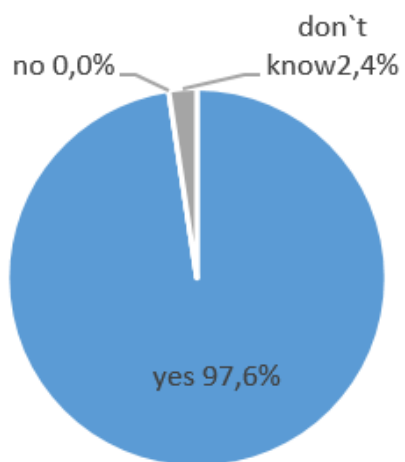

Do you believe that the semi-natural habitats have a special value for locals? (n=42)

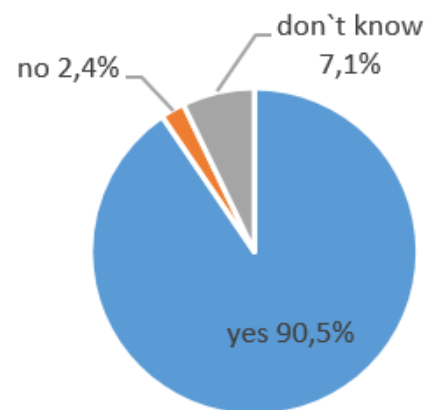

Tulemused – külastajad

Do you think that semi-natural habitats need to be managed? (n=42)

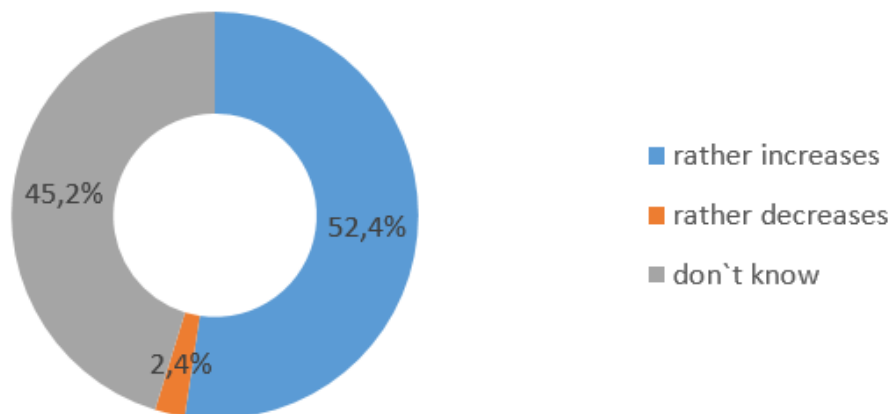
Do you think that the maintenance of semi-natural habitats should be supported by national and European Union subsidies? (n=42)

Tulemused

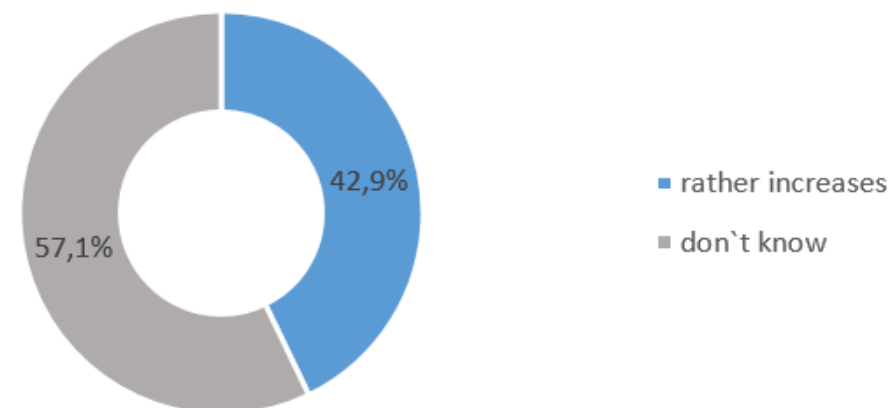
Tourists

What impact the presence of semi-natural habitats has on land prices? (n= 42)

Farmers

What impact do you think has existence of semi-natural habitats to land prices? (n=7)

Kõige olulisemad pool-looduslike koosluste majandamist toetavad tegurid

Muud huvirühmad (n=8):

- Maastike ilu, külaelu säilitamine, rahaline toetus;
- Talu/ettevõtte maine;
- Elurikkus, saadused (nt hein).

Talunikud (n=7):

- Rahaline toetus;
- Saadused (nt hein);
- Maastike ilu, elurikkus.

Vähem olulised pool-looduslike majandamist toetavad tegurid

- Moraalne kohustus/missioonitunne;
- Keskkonnateadlikkus, elupaigad;
- Turism, traditsioonid.

Kõige olulisemad pool-looduslike koosluste majandamist takistavad tegurid

Muud huvirühmad(n=8):

- Kulud suuremad kui tulu;
- Kõrge vanus, ajapuudus, talupidamise vähenemine või kadumine.
- Pool-looduslike koosluste madal tootlikkus.

Talunikud (n=7):

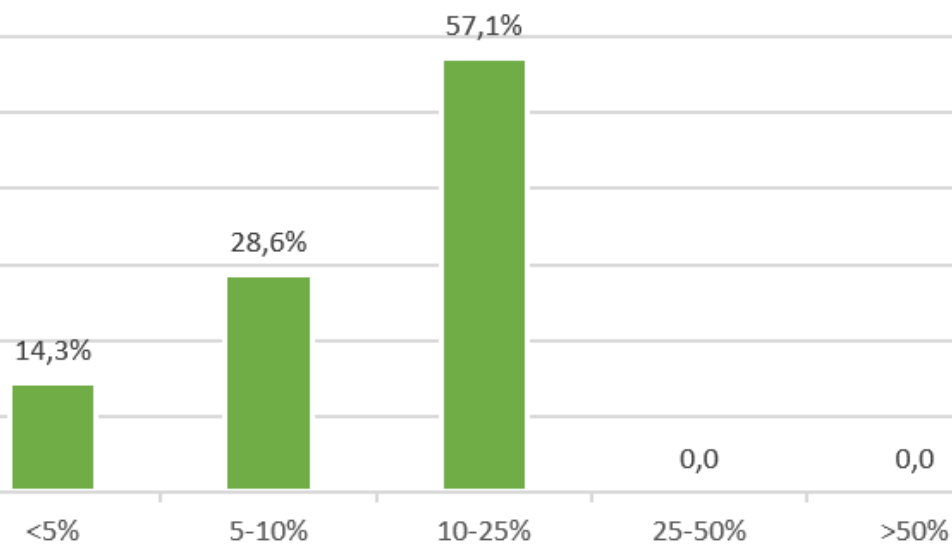
- Kulud suuremad kui tulu;
- Bürokratia, kõrge vanus;
- Järeltulijate puudumine.

Viimase 15 aasta kõige olulisemad muutused poollooduslike koosluste majandamises

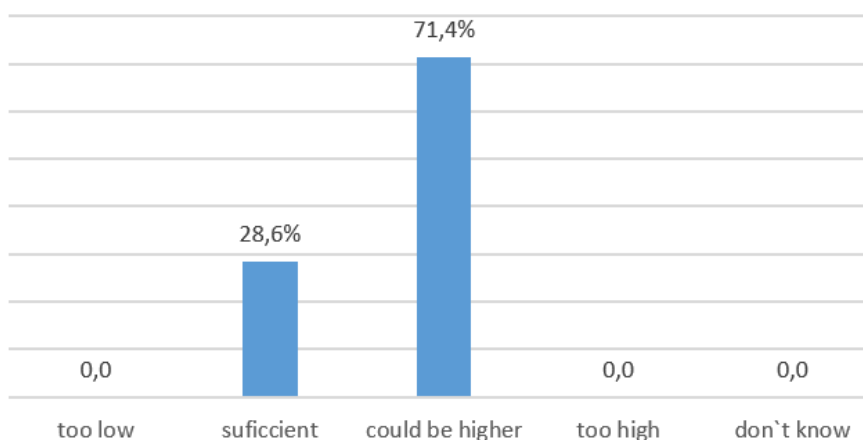
- Suuremad maakasutajad on pool-looduslikke kooslusi kokku ostnud/rentinud väiksematelt taludelt, kes ei saa või pole võimelised neid ise hooldama.
- Suurem osakaal elupaiku (võrrelduna 90ndatega) on hooldatud, maastike väljanägemine on seega paranenud.
- Talunike vananemine, järeltulijate puudumine.
- Metssigade arvukuse järsk kasv – teevad rohumaadel suurt laastamistööd.

Tulemused

What is the proportion of support for semi-natural management in overall farm income? (n=7)

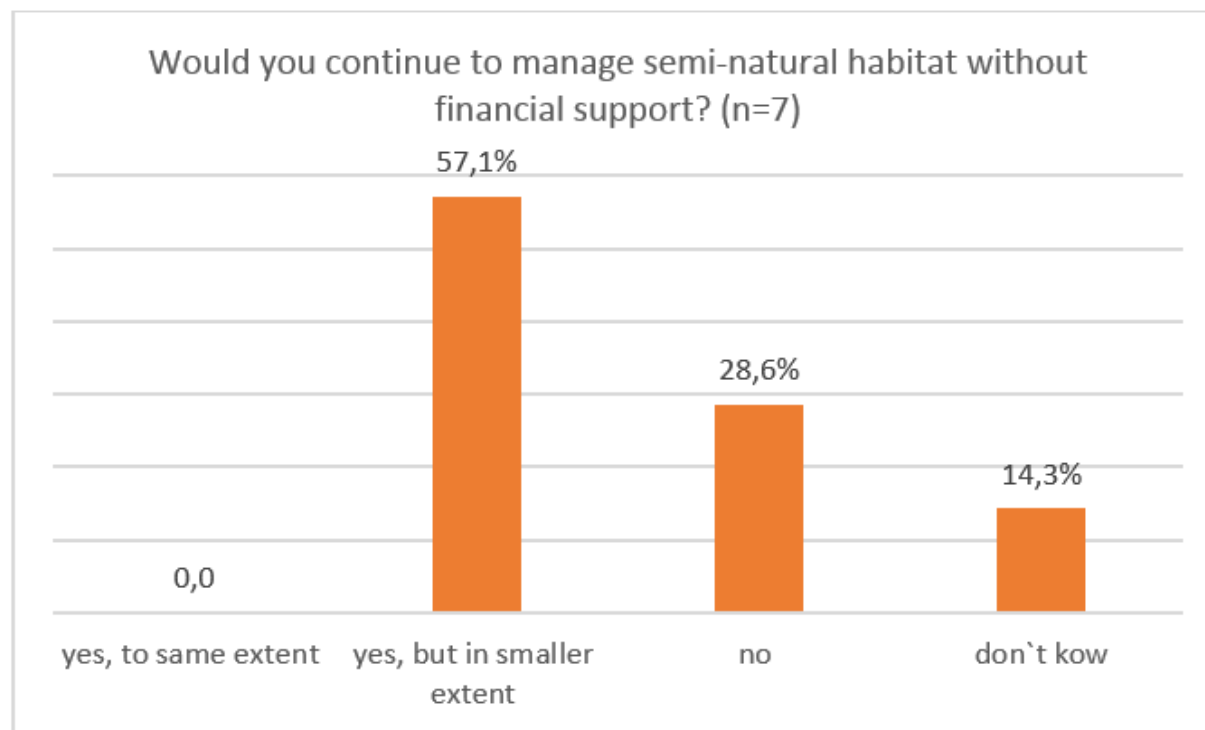

Acceptance of support rate for management of semi-natural habitats (n=7)

- **Sufficient average support rates for management of semi-natural habitats:**
 - management: 150-250 (500 eur/ha for wooded meadow) eur/ha,
 - restoration: 300-500 eur/ha.

Tulemused

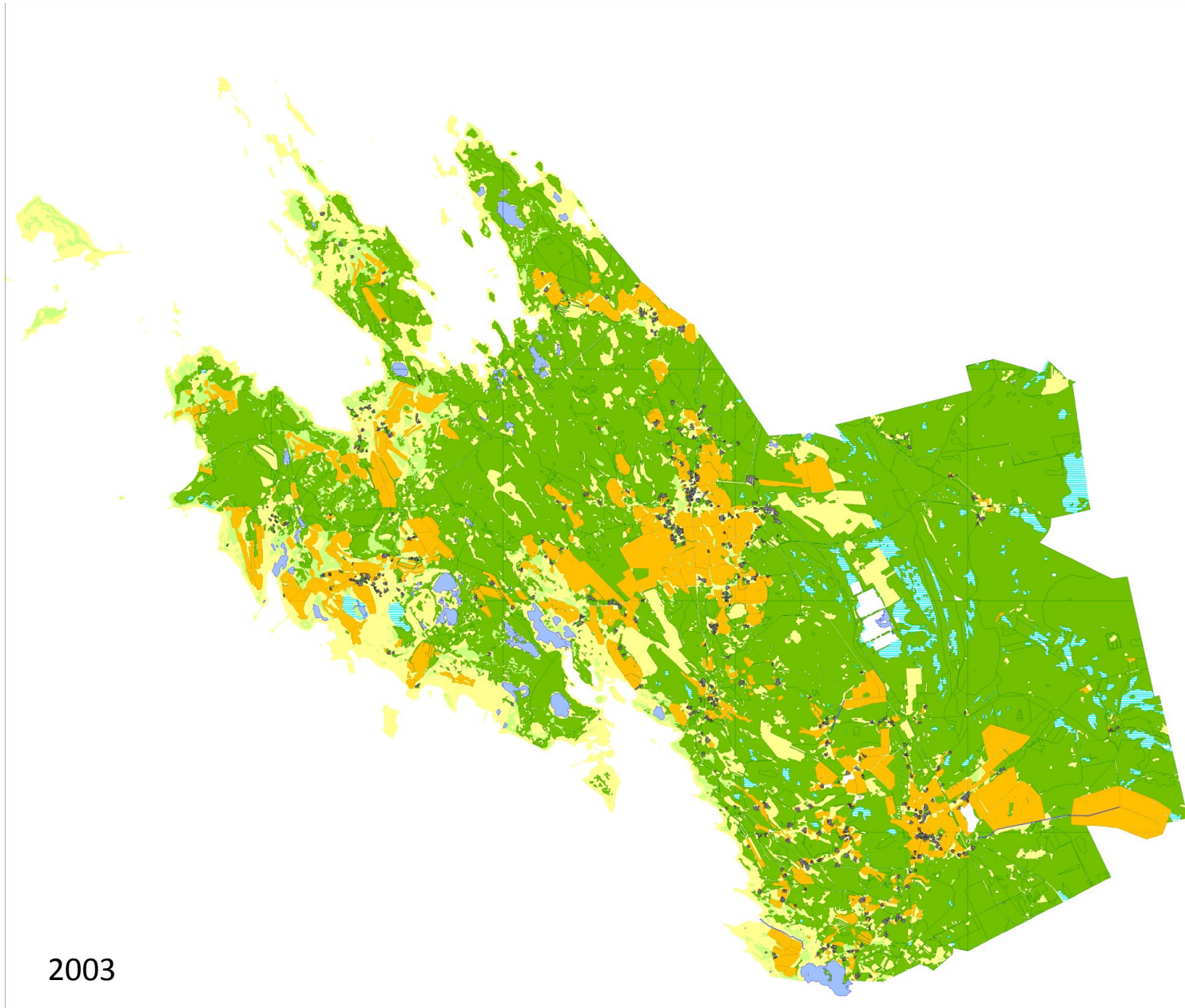
Tulemused

- **Kuidas inimesed sinu piirkonnas suhtuvad pool-looduslike koosluste majandamisse?**
 - Poolt: Üldiselt positiivselt; hea, et maastik on hooldatud.
 - Vastu: Hooldajatest puudus; „ettevõtjate“ esilekerkimine, kes on huvitatud üksnes toetuste saamisest.
- **Kuidas on sinu hinnangul võimalik pikas perspektiivis tagada pool-looduslike koosluste hooldamine?**
 - Tuleks tuua noored maapiirkondadesse elama ja tõsta nende huvi põllumajandusega tegelemise vastu,
 - Siduda omavahel põllumajanduslik tootmine ja toetused, vältimaks skeemitamist, mis on suunatud üksnes toetuste saamisele.

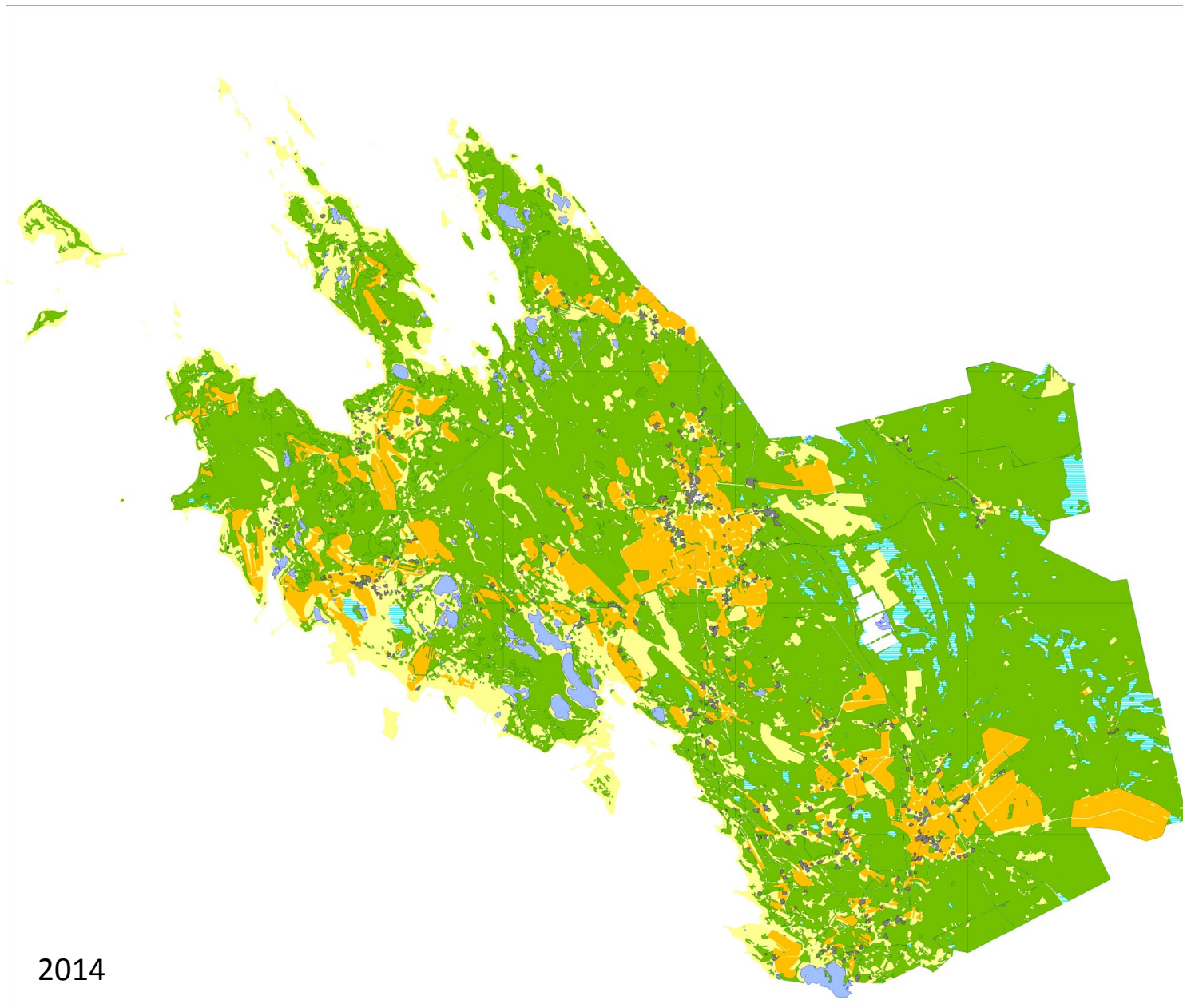
Kuidas hindate nimetatud huvirühmade mõju poollooduslike koosluste majandamisele?

state	++
local government	+
farmers	+++
land owners	++
scientists	0
environmentalists	+
agricultural advisors	++

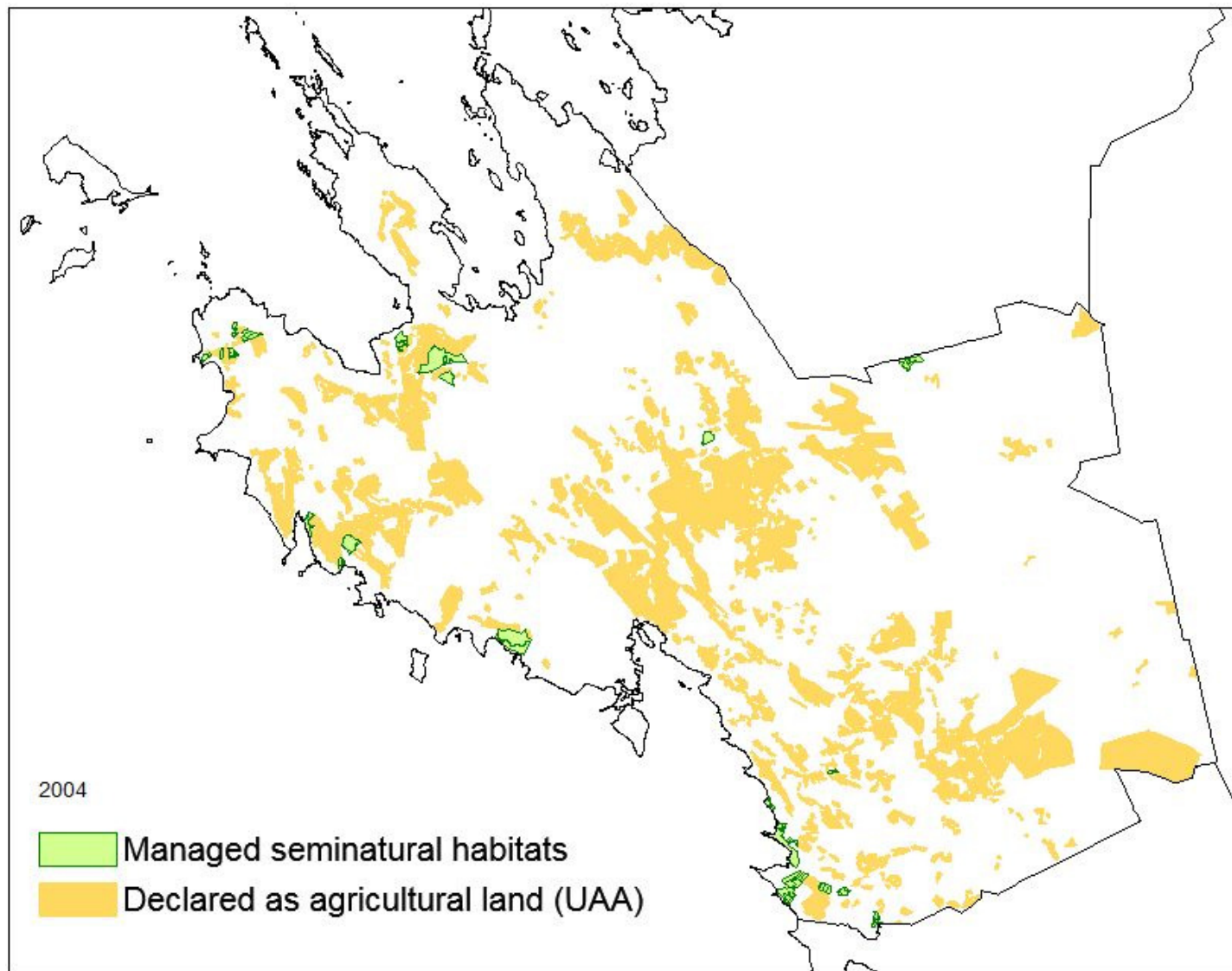
„+++“ strongly positively, „++“ positively“, „+“ rather positively than negatively, „0“ no influence

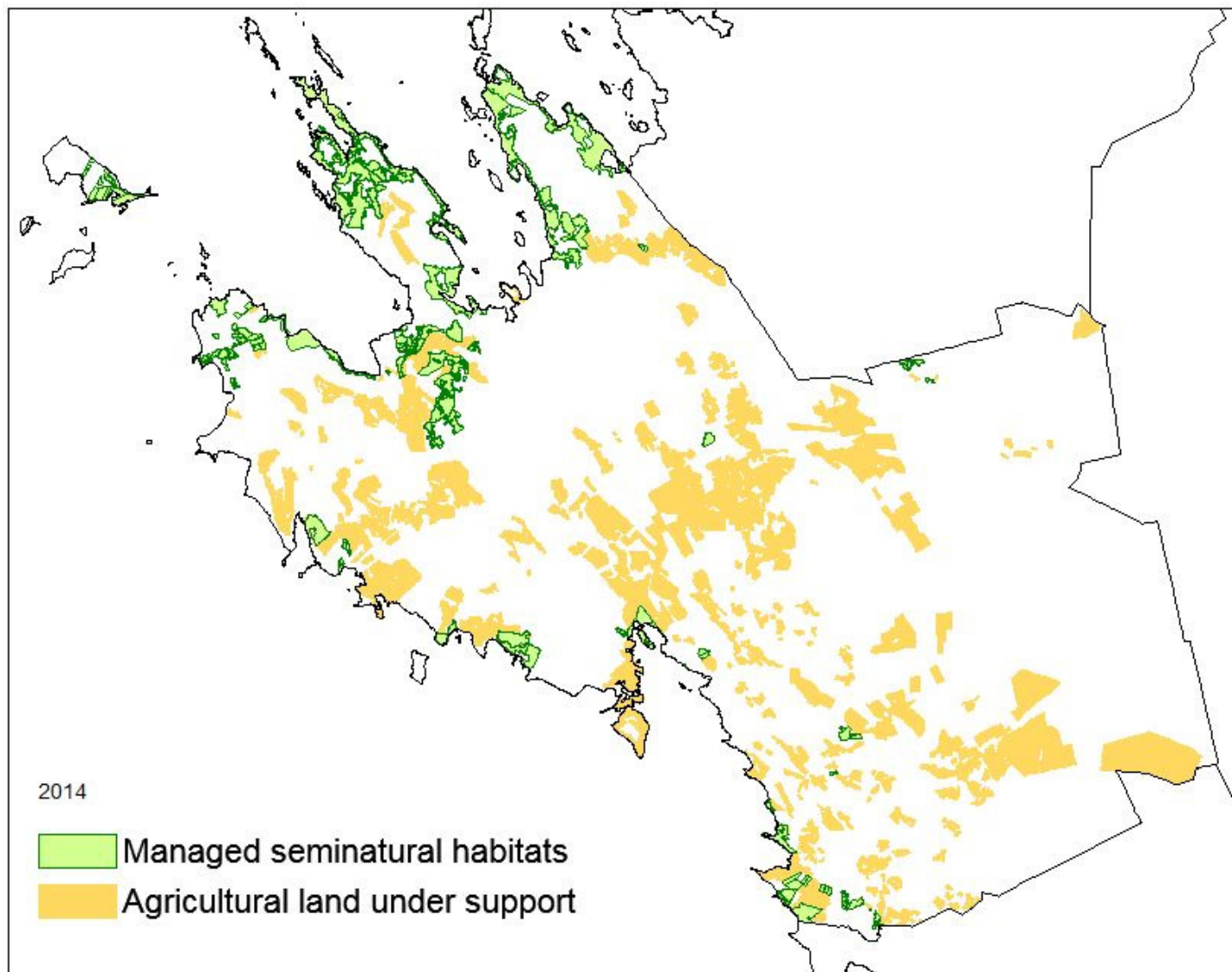

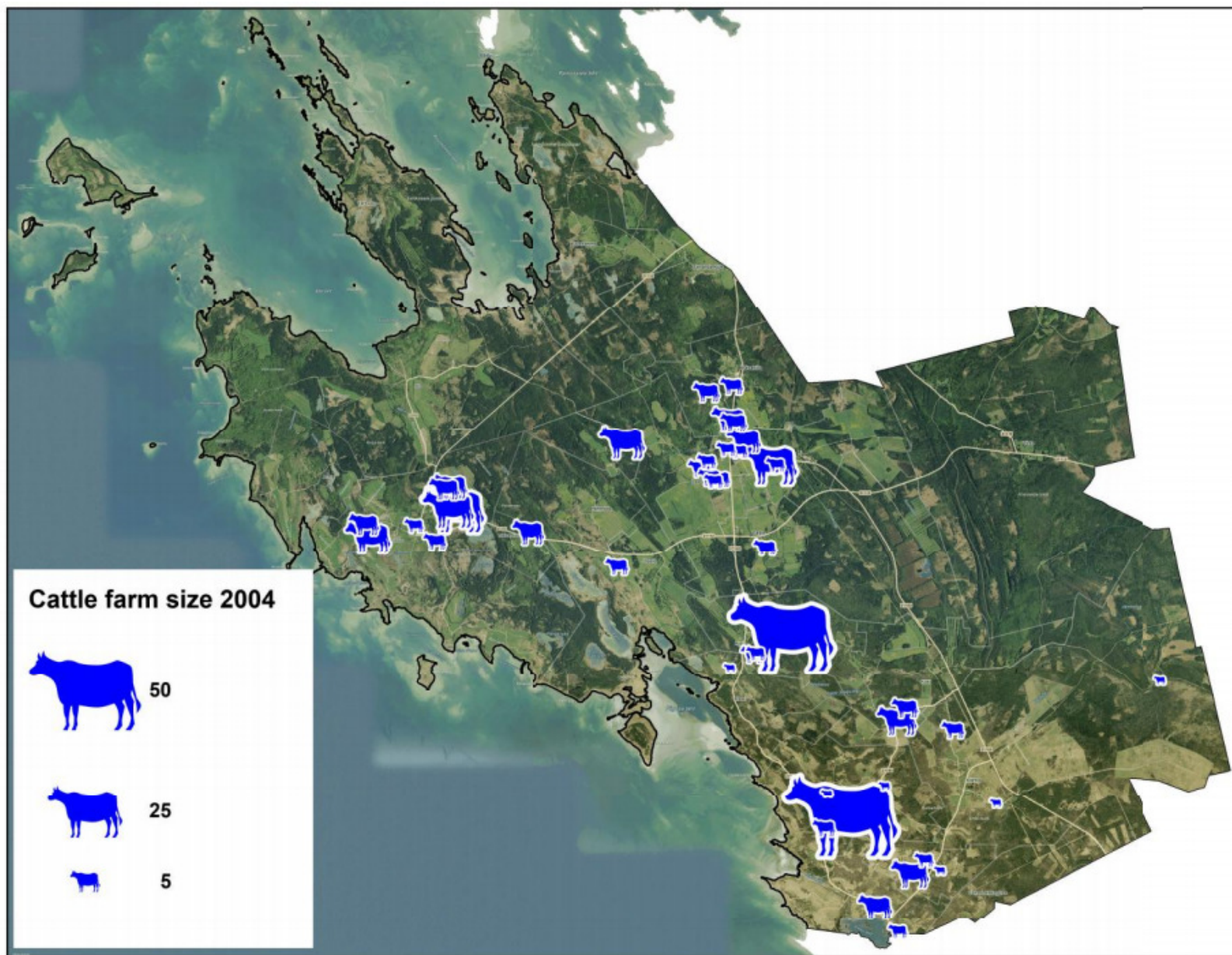
2003

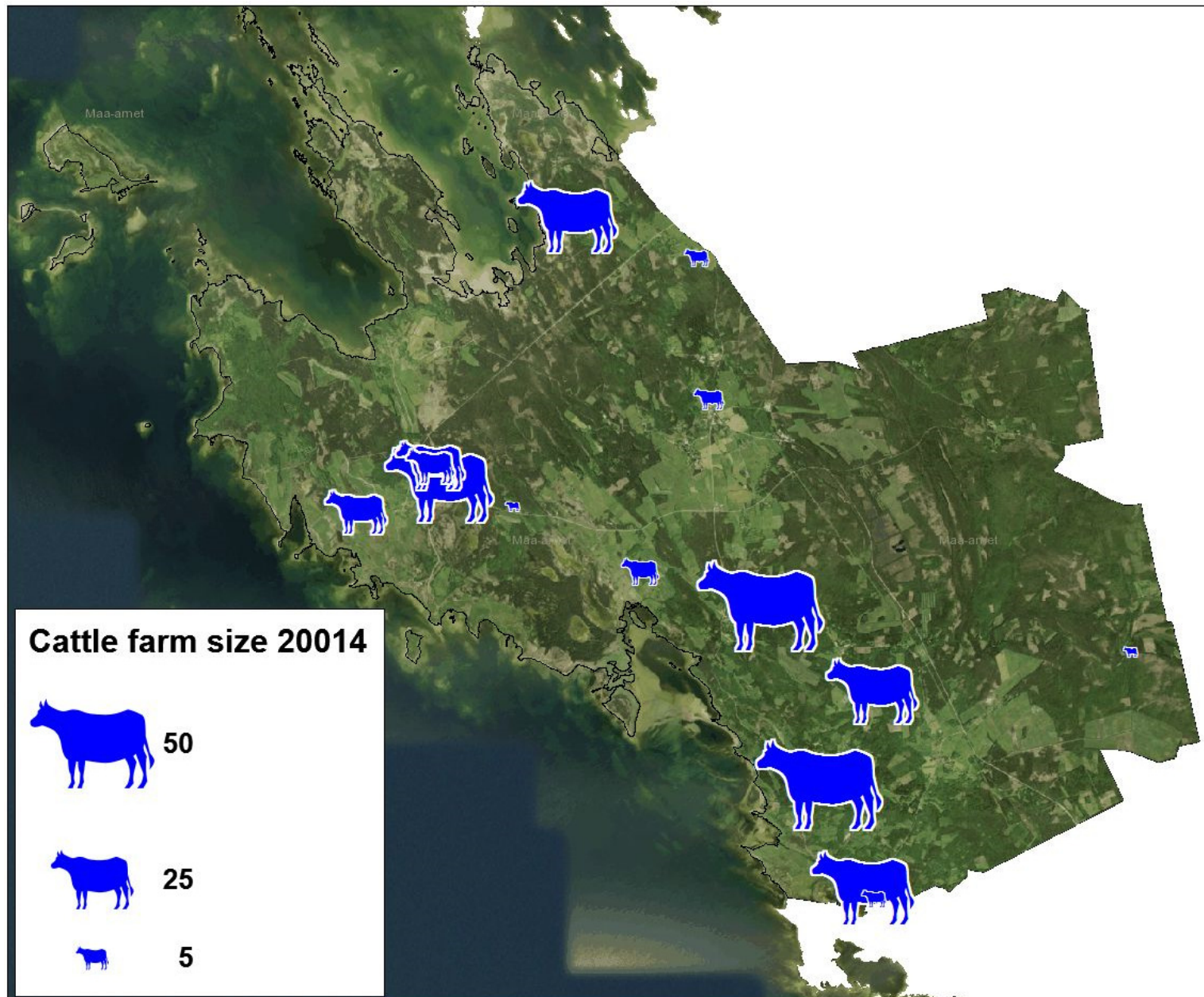

2014

Landscape change 1998-2015

Landscape change 1998-2015 (5 series orthophotos)

Sotsiaal-majanduslikud näitajad

Socio-economic profile of the area (if possible then at village level)	Population change (%) (based on population census), 1991; 2000; 2011	1989-2000: -0,6% (annually average); 2000-2011: -1,3%
	Age structure (share of persons: (0-15; 16-65; 65+, General, Males and Females)	All: 0-15: 15,1%; 16<65: 61,6%; 65+: 23,4% Men: 0-15: 14,6%; 16<65: 67,2%; 65+: 18,2% Women: 0-15: 15,5%; 16<65: 56,2%; 65+: 28,3%
	Distribution of employment by economic sectors (primary, secondary, tertiary)	Primary: 10,2%; Secondary: 32,7%; Tertiary: 57,1%
	Number, dynamics and distribution of business units (natural and legal business units) by economic sector (what are those sectors? agriculture, service including tourism, public sector, etc.)	37 (primary: 8, secondary: 10, tertiary: 19) (2013)
	Building activity (living rooms and economic rooms by type), annual (last 5 years) numbers of sq. metres	Living rooms: 118, others: 1633,9 (2013)

Sotsiaal-majanduslikud näitajad

General economic performance (if possible then at village level)	Unemployment rate, Numbers of unemployed; Numbers of unemployed with certain characteristics (education, previous economic sector and occupation)	Unemployment rate (2011): 7,5%. Previous economic sector: Primary: 0%; Secondary: 50%; Tertiary: 50% 78% of unemployed are men 75% are in age 30-49
	Balance of migration at municipality or county level	2005-2013: internal migration (+16), international migration (-24), total: -8
	Average salary, average salary compared to state's average	843,7 (2013); -12% compared to state's average
	Number of farms in 2004 and 2014	2004 -104 ; 2014 - 100
	Average size of the farm (ha) in 2004 – 2014, trends in farm size	2004 - 22,36; 2014 - 34,2

Loodushoid ja toetused

Agricultural payments (2007-2013 and 2015-2020)	Average size of the applicant of agri-environmental support	2004 - 22,36; 2014 - 34,2	
	Area and % from agricultural land under the different payment schemes		
Nature Conservation	Area under the nature conservation		
	Area of grasslands under the nature conservation	694,3	
	Grasslands (ha) according to Natura codes	2014 - 2027,26	

Turism

Tourism services and entrepreneurship	Number of tourism companies by types (accommodation, handicraft etc) Number of full-time and part-time, seasonal workers o these companies	Accommodation: 12; Other (handicraft etc): 9; Number of workers: n.a.
	Number of accommodation facilities (hotel, guest house, camping, tourism farm)	Hotel: 1; Guesthouse, camping: 5; Tourism farm: 6
	Number and length of hiking trails, information objects, touristic objects	Number of hiking trails: at least 4, approx. 15 km of length; about 25 objects + tourism farms + other tourist companies (handicraft etc.)

Külade elujõulisus

Community/settlement vitality	1. Empty and with high de-population risk: (1) No inhabitants; (2) or: 100% share of population 65+; (3) or: population present only in one 5-year age group	2 settlements (8% of settlements)
	2. With medium de-population risk: (1) Population less than 10 (5-9); (2) or population present in two 5-year age groups; (3) or: 50+% share of population 65+	3 settlements (12% of settlements)
	With smaller depopulation risk: (1) Population less than 10 (5-9); (2) or: population present in three 5-year age groups	4 settlements (16% of settlements)

VÄHEMELUJÕULISED MAAKOHAD: ERISTAMISE KRITEERIUMID

	Eristamise kriteeriumid
1. Tühjad ja kõrge tühjenemisriskiga asulad	(1) Püsielanikkond puudub; (2) või: 65- ja vanema rahvastiku osatähtsus on 100%; (3) või: asulas elab inimesi vaid ühes 5-aastases vanusrühmas*
2. Keskmise tühjenemisriskiga asulad	(1) Asula elanike arv on alla 10 (5-9); (2) või: asulas elab inimesi kahes 5-aastases vanusrühmas; (3) või: 65- ja vanema rahvastiku osatähtsus on 50% ja enam.
3. Väiksema tühjenemisriskiga asulad	(1) Asula elanike arv on alla 10 (5-9); (2) või: asulas elab inimesi kolmes 5-aastases vanusrühmas.

TULEMUSED

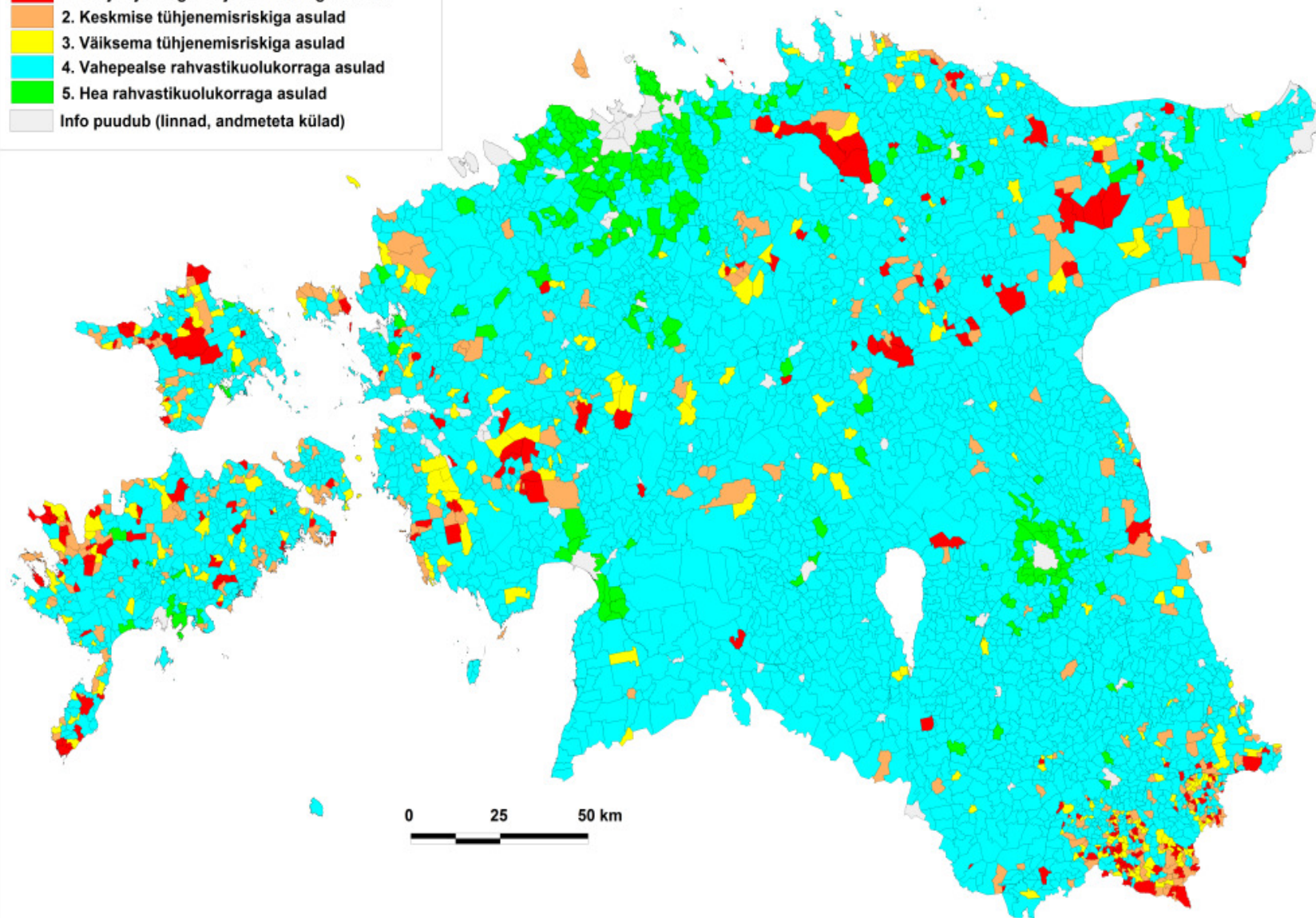
	Eesti maa-asulad kokku, osatähtsus koguarvust (%)	Kaitsealad, asulate arv	Kaitsealad, osatähtsus koguarvust (%)
1. Tühjad ja kõrge tühjenemisriskiga asulad	5	27	10
2. Keskmise tühjenemisriskiga asulad	8	31	11
3. Väiksema tühjenemisriskiga asulad	7	26	9
4. Vahepealse rahvastikuolukorraga asulad	75	194	69
5. Hea rahvastikuolukorraga asulad	5	4	1
KOKKU	100	282	100
sh. 1,2 ja 3 rühm kokku	20	84	30

Rahvastiku- ja hõivenäitajad kaitsealadel ja muudes Eestis kaugetes maakohtades

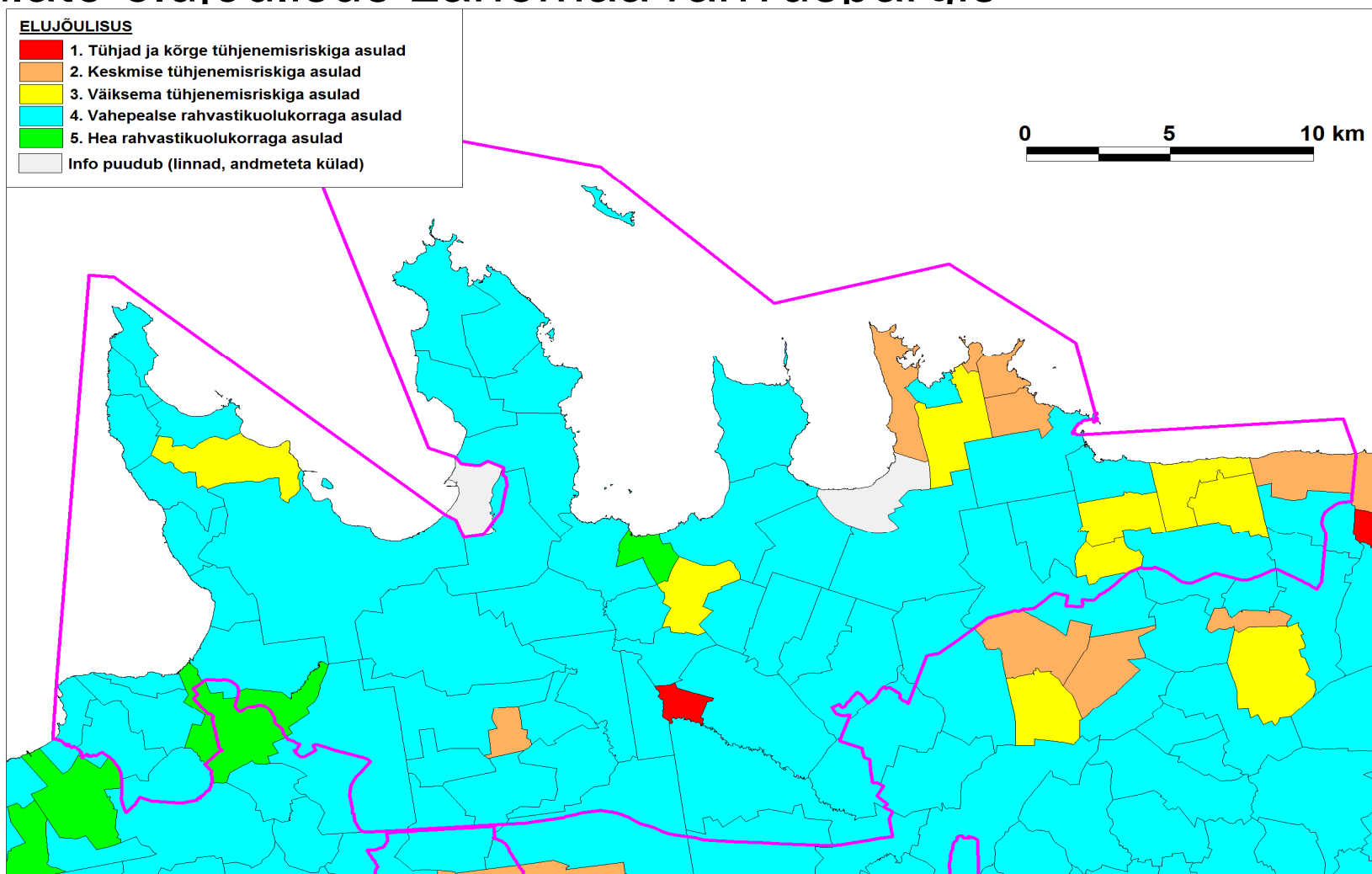
	Rahvastikumuutus 2000-2011,%	Hõivatute muutus 2000-2011,%	Töötus, % (2011)
Eesti kokku	-5,7	3,0	10,9
kaitsealaga kauged maakohad	-24,1	-3,9	11,6
muud kauged maakohad	-22,6	-7,2	12,5

ELUJÕULISUS

- 1. Tühjad ja kõrge tühjenemisriskiga asulad
- 2. Keskmise tühjenemisriskiga asulad
- 3. Väiksema tühjenemisriskiga asulad
- 4. Vahepealse rahvastikuolukorraga asulad
- 5. Hea rahvastikuolukorraga asulad
- Info puudub (linnad, andmeteta külad)

Asulate eluiõulisus Lahemaa rahvusparkis

Asulate elujõulisus Haanja looduspargis

